

Violència als estadis i consum de substàncies: estat de la qüestió (2002-2018)

Verònica Gisbert Gracia¹ i Víctor Agulló Calatayud²

1. Departament de Sociologia i Antropologia Social (Universitat de València)
2. Unitat d'Investigació Social i Sanitària (UISYS). Universitat de València

Encara que en principi puga semblar que l'esport i la violència siguen fenòmens socials antagònics, en no poques ocasions, i en molts moments de la història de la humanitat, aquestes dues manifestacions socials han anat de la mà. Si en el passat, en l'Antiga Roma, eren freqüents aquests successos, en l'actualitat els estadis de futbol i les seues rodalies són sovint un lloc on es produeixen manifestacions violentes o consums de substàncies estupefaents.

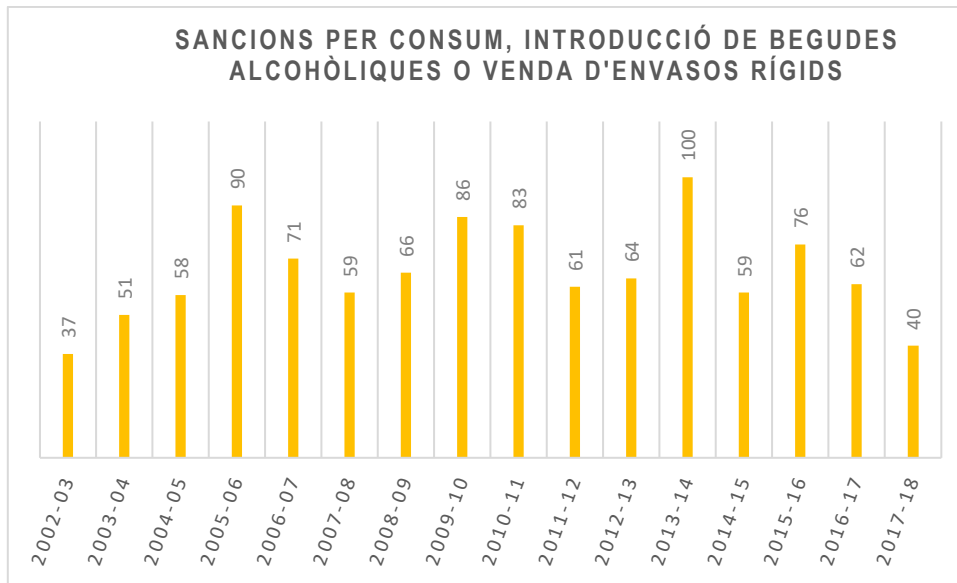
Sociòlegs de referència com ara Nobert Elias i Eric Dunning (1992) van mostrar en els seus ja clàssics estudis, com les violències que havien caracteritzat èpoques passades de la humanitat no desapareixen, sinó que muten convertint-se en instruments del monopoli de control social dels estats moderns. Els autors exemplifiquen la seua teoria a través del procés d'«esportivització» i civilització que van patir els jocs populars a l'Anglaterra victoriana de segle XIX.

Tot i que és cert que a mesura que avancem en el historiograma occidental de la violència disminueix i va consolidant la implementació de normatives i directrius que limiten l'ús de la força en les competicions esportives, en l'imaginari social col·lectiu queden incidents dramàtics com la coneguda «Tragèdia d'Heysel», en què van morir 39 aficionats com a conseqüència d'una allau d'aficionats en el prelude de la final de la Copa d'Europa de 1985 entre el Liverpool i la Juventus de Torí. Esdeveniments violents en l'esport com el descrit han contribuït a generar, en certa mesura, una alarma social, que ha obligat els organismes internacionals a reaccionar. Així doncs, el 1985 el Consell d'Europa va crear el *Comité permanent de la Convenció Europea sobre Violència i Irrupcions d'espectadors amb motiu de manifestacions esportives i especialment de partits de futbol*, ratificat per Espanya el 1987, per incentivar la elaboració de lleis adequades i accions articulades que permeteren reduir la violència associada a l'esport.

La evolució legislativa viscuda en matèria de violències i esport a l'Estat Espanyol ve propiciada pels fets violents esdevinguts en contextos de caràcter esportiu durant les darreres dècades, no només a l'àmbit nacional, sinó també a l'internacional. La preocupació social i la seua cobertura mediàtica es retroalimentaren i van propiciar que la ciutadania prenguera consciència de la problemàtica. Els diversos successos dramàtics van fer emergir la necessitat, i la urgència, de materialitzar normativa que facilitara tant la prevenció com la sanció de les conductes violentes en l'àmbit esportiu.

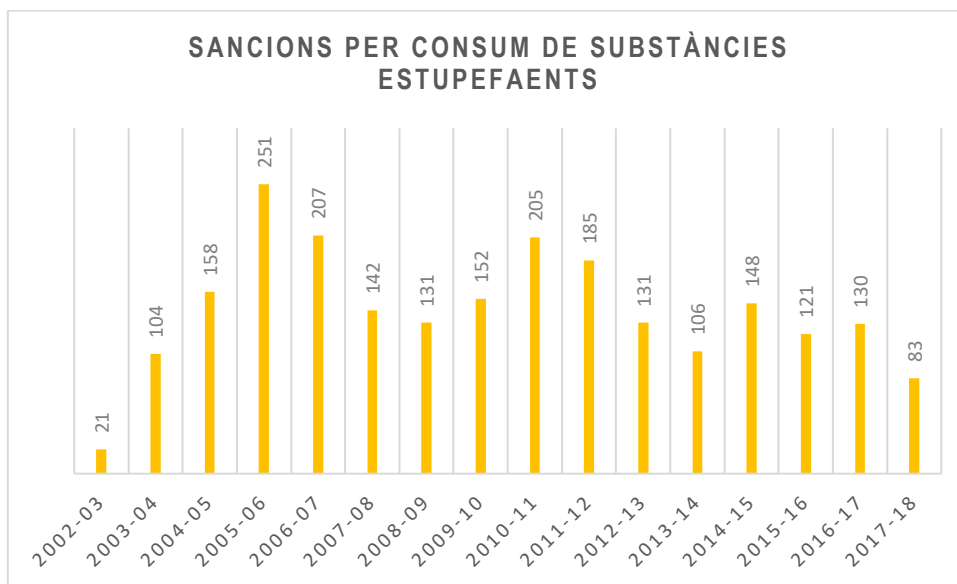
Diversos estudis, des de diferents disciplines i enfocaments, palesen una relació directa entre la violència i el consum de substàncies alcohòliques i d'estupefaents (Sønderlund, et al., 2014; Ostrowsky, 2018). La llei 19/2007, de 11 juliol, contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància a l'esport, en el seu Títol II Règim sancionador contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància a l'esport, contempla una sèrie de sancions, segons la seua gravetat, les quals, a més d'importants quanties econòmiques, poden derivar en la prohibició d'accés a qualsevol recinte esportiu fins un màxim de 5 anys per a aquelles infraccions considerades molt greus por aquesta llei. Entre els comportaments sancionats trobem el consum tant de begudes alcohòliques com de substàncies estupefaents a l'interior dels recintes esportius.

Segons les dades de les distintes Memòries de la *Comissió estatal contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància a l'esport*, des de la temporada 2002-03 les Forces i Cosso de Seguretat Estatals (Cos Nacional de Policia i Guardia Civil) així com un cos de Policia Autònoma (Ertzaintza) incoen, mitjançant l'Oficina Nacional de l'Esport, les sancions per consum dependents de la Secretaria d'Estat de Seguretat. Els expedients per consum, introducció de begudes alcohòliques o venda d'envasos rígids han ascendit a 1.063, mentres que les amonestacions per consum de substàncies estupefaents a l'interior dels recintes esportius foren de 2.275.

Gràfic 1. Elaboració pròpia a partir de les dades de les Memòries de la Comissió estatal contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància a l'esport.

Tal i como se pot apreciar en la gràfica 1, la temporada 2013-14 fou la que major número de sancions es van imposar amb un total de 100 sancions registrades. Tanmateix, en les gràfiques s'aprecia un important descens de les infraccions per consum i introducció de begudes alcohòliques des d'eixe pic fins la darrera memòria elaborada, on les sancions se situen en 40 durant la temporada 2017-18.

Gràfic 2. Elaboració pròpia a partir de les dades de les Memòries de la Comissió estatal contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància a l'esport.

Així doncs, si ens fixem en el gràfic 2, les sancions per consum de substàncies estupefaents a l'interior dels recintes esportius tenen el seu pic durant la temporada 2004-05, amb 251 amonestacions. Nogensmenys, a l'igual que a la gràfica anterior, podem apreciar un descens en les últimes temporades, tot i que no és tan significatiu com en la gràfica 1.

Segons les memòries analitzades, el 98% d'aquestes infraccions es produeixen en els estadis de futbol, sent els partits de 1ª divisió on més intervenció policial es produeix especialment en la confiscació de begudes alcohòliques i substàncies estupefaents. A causa d'aquesta tendència, el Reial Decret 203/2010, de 26 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament de prevenció de la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport, enumera en el seu capítol III, referint-se especialment als partits qualificats d'alt risc per la comissió que, entre les funcions de les forces i cossos de seguretat de l'Estat es contemplaran els controls d'alcoholèmia i drogues amb mesures tècniques per al control de persones alcoholitzades i/o amb símptomes de trobar-se baix els efectes de substàncies addictives. Per això, el Reial Decret contempla àrees neutralitzades on efectuar els controls de substàncies.

Al remat, les dades exposades i analitzades en el present text, ens mostren una realitat en la qual, tot i els notables esforços implementats des dels organismes públics estatals per eradicar el consum de begudes alcohòliques i substàncies estupefaents a l'interior dels recintes esportius a més de les diferents estratègies preventives de possibles aldarulls violents en els contextos esportius a través de normativa específica, aquest conjunt de mesures no ha estat suficient per eradicar les conductes violentes en els estadis. No obstant això, s'observa una disminució substancial de les sancions si bé no s'ha aconseguit l'objectiu final, acabar amb el consum de substàncies a l'interior dels recintes esportius.

Ara bé, s'observa una disminució substancial de les sancions si bé no s'ha aconseguit l'objectiu final, acabar amb el consum de substàncies a l'interior dels recintes esportius. En conseqüència, pensem que s'hauria d'aprofundir en el seguiment dels grups considerats ultres (especialment dels equips de la primera divisió de futbol sense oblidar

que de vegades actuen igualment fins i tot en categories de regional) a més d'incidir en un estricte sistema de control i sanció d'aquests comportaments. Des dels organismes rectors de l'esport s'ha de travessar per programes de conscienciació i sensibilització dirigits tant al públic assistent com a la societat en general, cercant igualment la complicitat i la col·laboració permanent dels clubs, instàncies federatives i entitats especialitzades en educació comunitària i prevenció dels delictes d'odi.

BIBLIOGRAFIA

Elias, N. & Dunning, E. (1992). *Deporte y ocio en el proceso de civilización*. Madrid: Fondo de Cultura Económica.

Memorias de la Comisión estatal contra la violencia, el racismo, la xenofobia y la intolerancia en el deporte desde la temporada 2002-03 hasta 2017-18.

Ostrowsky, M.K. (2018). Sports Fans, Alcohol Use, and Violent Behavior: A Sociological Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(4): 406-419.

Sønderlund, A.L.; O'Brien, K.; Kremer, P.; Bosco, R.; De Groot, F.; Staiger, P.; Zinkiewicz, L y Miller, P.G. (2014). The association between sports participation, alcohol use and aggression and violence: A systematic review. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 17 (1): 2-7.